

IV JORNADES DE RECERCA HISTÒRICA DE MENORCA. LA GESTIÓ DEL PATRIMONI HISTÒRIC, UNA REFLEXIÓ NECESSÀRIA.

El eixos d'aquest document de valoració sobre els que giren les principals conclusions de les jornades organitzades per la SHA Martí Bella poden establir-se en els següents termes:

- 1- El Patrimoni Històric (PH) de Menorca pot constituir, per ell mateix, un important reclam turístic que a compleix tres exigències bàsiques i desitjables: a) Desestacionalització, b) Turista amb poder adquisitiu mig/alt, i c) Consum escàs de recursos.
- 2- El Patrimoni Històric i el Patrimoni Natural són indissociables i per tant, les polítiques que s'apliquin per a la millora i conservació d'ambdós recursos conduents a potenciar una oferta turística diferenciada i a preservar i augmentar la qualitat de vida dels menorquins han d'aplicar-se conjugant la plena integració dels mateixos.
- 3- Les ciutats no han de renunciar al seu progrés ni a cap millora en les seves infraestructures i serveis, sempre i quan conservin el caràcter propi i el seu PH; com a trets condicionants de la qualitat de vida dels seus habitants i com a reclam pel visitant; mitjançant l'aplicació estricta dels plans especials i la normativa urbanística.
- 4- Educació i sensibilització. Com a darrera conclusió, s'ha d'esmentar com a principal i indispensable necessitat, promoure la sensibilització ciutadana i especialment l'educació envers els valors del patrimoni històric i natural.

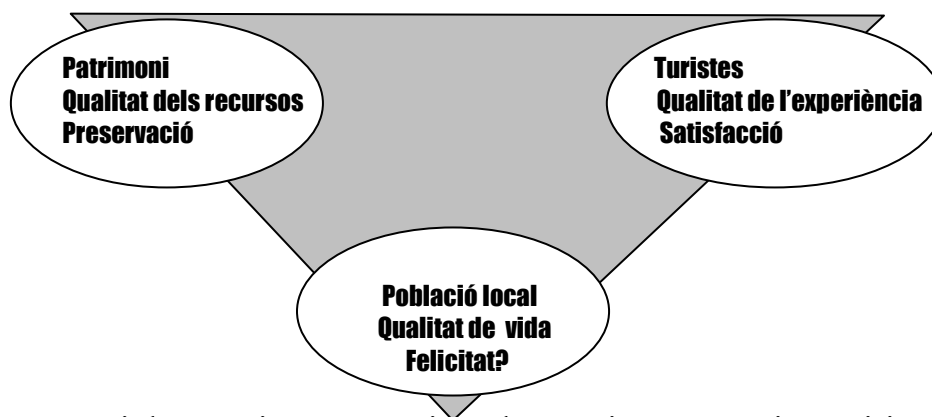
Va obrir aquestes IV Jornades el catedràtic de dret constitucional Javier García Fernández abordant la vessant jurídica de la protecció del PH, amb un detallat repàs a l'ordenament legislatiu del nostre país i fent esment a la proposta de reforma elaborada per ell mateix de la Llei 16/1985 del Patrimoni Històric Espanyol on s'argumenten les necessitats d'adaptació per dos motius fonamentals: l'actual concepció molt més amplia sobre el que es considera PH i les conseqüents exigències legislatives de protecció, i en segon lloc la necessitat de reorientar els seus continguts per mor de la seva antiguitat i pel posterior desenvolupament de les corresponents normatives autonòmiques.

La intervenció en la darrera ponència de les jornades sobre Arqueologia Preventiva, a càrrec de la catedràtica d'arqueologia Maria Ángeles Querol, aprofundia en la concreció d'algunes de les esmentades necessitats de reforma tant jurídiques com procedimentals envers la gestió del PH. De forma contundent, Querol afirmava que les excavacions arqueològiques suposen una destrucció del patrimoni donat que no suposen més que l'acumulació ingent de fons arqueològics

materialment impossibilitats de catalogació i estudi que omplen a vessar els magatzems dels museus. Per tot açò la catedràtica advoca per l'arqueologia preventiva, a fi de delimitar de forma precisa les zones arqueològicament fèrtils i catalogant-les com a Reserves Arqueològiques pel futur, procurant evitar l'execució, fins i tot la projecció d'obres, principalment públiques, en aquelles zones.

Les intervencions dels professors Víctor Fernández Salinas i Cristòfor Salom van abordar la ciutat i el territori com a conjugació entre Patrimoni i Habitat. Fernández Salinas, professor titular de geografia humana a la Universitat de Sevilla va exposar amb profusió d'exemples i claredat meridiana les característiques més desitjables en les que es fonamenten les noves estratègies turístiques basades en la pervivència del paisatge natural i el reforçament de les singularitats dels valors locals en una dinàmica d'integració dels recursos culturals disponibles com a foment de la diversificació de l'oferta turística i del teixit econòmic. Víctor Fernández va destacar la transcendència en la presa de decisions que han de conduir a estructurar una oferta turística en la que els propis ciutadans es sentin identificats i a gust, mitjançant plans que prioritzin el desenvolupament del caràcter propi com a fet diferencial. Per la seva banda, Cristòfor Salom, tècnic en gestió cultural de l'Ajuntament de Tarragona va atracar l'experiència i problemàtica d'una ciutat en la qual el Patrimoni Històric marca de forma determinant i ineludible qualsevol presa de decisió en la configuració urbanística i turística del nucli urbà.

Triangle del desenvolupament sostenible: (font: Víctor Fernández Salinas)

Especial atenció va merèixer la gestió museística mitjançant una ponència múltiple amb els directors dels museus de Mallorca, Manacor i Ciutadella. Josep Marquès, director de l'Àrea de Cultura de l'ajuntament de Ciutadella va obrir les intervencions exposant el projecte municipal d'agrupació baix un sol òrgan de gestió dels tres espais, Museu del Bastió de sa Font, Museu de Can Saura i Sala del Roser. A continuació, Magdalena Salas, directora del Museu d'Història de Manacor, de titularitat municipal, va desgranar les particularitats d'un projecte de museu local que amb uns minsos recursos humans i econòmics desenvolupa una extraordinària tasca de gestió i difusió del PH de la comarca que va merèixer els elogis de tots els assistents.

Tancava el torn d'intervencions Joana Palou, directora del Museu de Mallorca, qui va exposar els principals trets del funcionament d'un museu estatal de grans dimensions i un considerable contingut que augmenta a diari, al voltant del mig milió de peces arqueològiques, en gran part sense catalogar per falta de recursos, òbviament.

Les comunicacions van abordar tres temes d'especial interès. Miquel Àngel Marquès, president del Centre d'Estudis Locals d'Alaior, va explicar la situació actual del PH d'Alaior, amb profusió de dades sobre les principals actuacions, especialment les que han suposat pèrdues o degradació de bens històrics del municipi. Simón Gornès, per la seva banda, oferí l'esbós d'un molt interessant estudi sobre un pioner decret del govern central dels anys 60 que suposava la plena protecció dels principals jaciments arqueològics de Mallorca i Menorca. La darrera comunicació, a càrrec de l'arxiver diocesà Marc Pallicer, va oferir un exhaustiu repàs al procés de recuperació i transformació del Seminari Diocesà en un extraordinari exemple del Patrimoni Històric al servei de la cultura a Menorca.

Aquestes IV jornades es clausuraven amb la celebració d'una taula rodona moderada per la presidenta del Comitè Científic de l'IME i membre de la Secció d'Estudis del Cercle, Josefina Salord, qui després de realitzar una precisa sinopsi de les jornades va conduí un debat on les administracions, representades pel conseller de cultura del CIME i la regidora de cultura de l'Ajuntament de Ciutadella recollien la necessitat de redoblar l'esforç en favor de la conservació i difusió del PH, que es va concretar, per part del conseller, en la voluntat d'estudiar l'aplicació d'un pla d'àrees de reserva arqueològica a Menorca, i per part de la regidora, en estudiar la possibilitat de recuperar la Comissió Municipal de Patrimoni Històric. Propostes com la viabilitat d'adquirir el solar, o part del solar amb les restes de la muralla de Ciutadella, o com la de racionalitzar els espais museístics, entre d'altres tancaven unes jornades que feien palesa una forta sensibilització davant la delicada situació d'un patrimoni, que per proper, tantes vegades ens es invisible.

Alberto Coll Arredondo
President de la Societat Historicoarqueològica Martí i Bella